

1996. március 21. - **Déli piacgazdaság szociális hálójával**

A dél-afrikai központi bank, a Reserve Bank kormányzója szerint az elmúlt két évben több mint 4,94 milliárd USA-dollárnak megfelelő tőke települt az országba. Az előző tíz évben pedig átlagosan évi 1,5 milliárd hagyta el Dél-Afrikát a változások bizonytalanságai miatt.

Dél-Afrika lassan betölti az őt megillető vezető szerepet a kontinensen. Az ENSZ egyik szervezete fejlett piacgazdaságú országnak ismerte el. Ez nem meglepő, hiszen a földrész ipari termelésének mintegy 40 százalékát, az energiának több mint 60 százalékát adja.

Több ércfésülés bányászatában világelső, fejlett feldolgozóipara és infrastruktúrája van. A dél-afrikaiak csúcstechnológiáját rakéta programjuk jelzi, melynek vezetője a magyar dr. Molnár Ottó volt. Technológiai sikereik bizonyítéka a Fokváros közelében működő atomerőmű. És azt sem szabad elfelejteni, hogy Chris Barnard professzor 1967-ben a fokvárosi Groote Schuur Kórházban végezte a világ első szívatültetését.

Vitatott privatizáció

Mindezek ellenére kétarcú ország. A fekete tömegek alacsony képzettsége és életszínvonala, a mintegy 40 százalékos munkanélküliség, a létbizonytalanság, a nagyarányú bűnözés és a hagyományos kultúra csapdái nagy nehézségeket jelentenek a nemzeti egység kormányának. Dél-Afrika társadalmilag és szociálisan csak fejlődő országnak tekinthető. A választások előtt a feketék pártjai erőteljes propagandával marasztalták a fehéreket. A megfigyelők szerint politikai hátrány senkit nem ért, de az nyilvánvaló, hogy az állami vállalatoknál az új hatalom káderei kerülnek pozícióba.

Az apartheid és a bojkott azok számára, akik keményen dolgoztak, nem okozott nehézségeket. Ők az amerikaihoz hasonló életszínvonalat biztosíthattak családjuknak. E harminc év alatt erősödött meg az afrikai (fehér) középosztály, az egykori búrok leszármazottjaiból.

A magánszféra erős, de a termelésnek csupán kevesebb mint a fele származik innen. A privatizációról folynak szakmai viták, de zajlik a magánosítás, és a vezető gazdaságpolitikusok a nyugati piacgazdaságot akarják követni. Sokan tartottak államosítástól, de az elnök is a piacgazdaság híve, megfelelő szociális háló kiépítésével.

Dél-Afrika hitelminősítése jobb, mint hazánké, mert a beruházási kockázat alacsony, az üzleti élet jól szervezett, piackonform.

„Dél-Afrika olyannyira a nemzetközi érdeklődés középpontjába került, hogy a csaknem két év alatt a turistaforgalom óriási mértékben megnőtt” - mondja Sági Gábor, fokvárosi főkonzulunk. A szállodai kapacitás nem képes lépést tartani az igényekkel. A két évvel ezelőtti heti 7 nemzetközi repülőjáratral szemben idén már negyven indul Fokvárosból. A repülőtér 10 millió dolláros beruházással bővítik.

Ezt megerősítheti e sorok írója is, mert a Johannesburg-Fokváros SAA járaton magyar turistákkal találkoztunk. Útjukat egy ott élő honfitársunk utazási irodája - a Komfort Afrika - szervezte. A gyönyörű ország számtalan turistalátványosságán túl a legnagyobb attrakció bizonyára a 2004-ben megrendezni remélt olimpia lesz.

A gyors és hatékony építkezésben van gyakorlatuk, hiszen például a Bophutatswana autonóm tartományban található Sun City - Dél-Afrika legismertebb luxus üdülőhelye és kaszinó városa - másfél év alatt épült föl 1979-re. A kezdeti beruházás 10 millió dollár volt, s azóta közel 280

milliót költöttek a látogatók ebben a mesterséges városban, Lost Cityben. Lehet, hogy sokan sokat veszítettek a kaszinókban, de a tulajdonos-elnök, Dél-Afrika üdülőmágnása, Sal Kerzner sokat nyert. A 338 szobás Palace Szálló éppen most nyerte el a világ legjobb szállodája címet. Ennél jóval nagyobb reklámozást csináltak a lapok Sun Citynek abból az alkalomból, hogy '95-ben is itt tartották a Miss World választást.

Gazdag ország, szegény feketék

Az új hatalom elkészített egy gazdaságfejlesztési koncepciót „Újjáépítési és Fejlesztési Program (RDP)” néven. A célok között keverednek a racionális és a szocialisztikus vonzerővel hangzó elemek. Az RDP önkritikusan megállapítja, hogy az ország gazdasága ellentmondásos. Erőssége a bányászat, az ipar, a mezőgazdaság, a szolgáltatások, a pénzügyi technikák és az infrastruktúra, míg a tulajdonviszonyok, a foglalkoztatás, a szakképzettség súlyos zavarokkal terhelt. Kevés a kutatás-fejlesztési beruházás, magasak az árak és növekszik a munkanélküliség.

A döntő persze az, hogy miként viselkedik a tőke és mit bír el a nemzetgazdaság. Az ország mérhetetlenül gazdag, de a fekete tömegek éppen ennyire szegények. Számukat ötmillióra becsülik. Az ország kereskedelmi mérlege évről-évre többlettel zár, de a költségvetés deficitese. Hiteleket, sőt segélyeket is kapnak, az Európai Uniótól és az RDP-hez készenléti hitel vár lehívásra a Világbanknál.

A legfőbb kiviteli cikkek az ásványi anyagok, fémek, drágakövek, ékszerek. A behozatal legjelentősebb tételei a gépek és berendezések, a járművek és a vegyi anyagok.

A magyar-dél-afrikai kapcsolatok sem új keletűek, hiszen például a legtöbb üzemben működtek magyar esztergapadok - meséli Ágoston József, a fokvárosi vállalkozó, aki fém italosdobozokat, rozsdamentes bortartályokat és péküzemi gépeket gyárt. „A bojkott idején elmaradó alkatrészszállítás miatt kénytelenek voltunk átállni a - közvetítők útján - szállított cseh gépekre.”

1990-ben kereskedelmi megállapodást írt alá hazánk és Dél-Afrika. Novemberben megnyílt a johannesburgi kereskedelmi képviselő, amelyet 1995 augusztusától dr. Várhegyi István vezet. „Már abban a töredék évben is 1 millió dollár volt a forgalom - mondja a képviselő. - 1993-ban 17,5 millió, 1994-ben 14 millió a magyar import csökkenése miatt, 1995-ben közel 30 millió ez az összeg.”

A kapcsolatok sokoldalú bővítésének sorában 1993-ban vízummentességi, 1994-ben adóügyi megállapodást írtak alá. 1995-től a nyújtható legnagyobb kedvezményt - a preferenciális vámelbánást — biztosítjuk áruiknak, s jelenleg beruházásvédelmi és idegenforgalmi tárgyalások folynak. A mi exportunk több mint harmadát (37 százalékát) anyagok és alkatrészek, 32 százalékát mezőgazdasági cikkek, élelmiszerek, 18 százalékát fogyasztási cikkek, 13 százalékát pedig gépipari termékek tették ki.

A magyar név megint szép

Mi elsősorban fogyasztási cikkeket, alkatrészeket és élelmiszereket hoztunk be. Exportunk bővítését célozza az a kezdeményezésünk, hogy az RDP-hez kapcsolódó állami beruházásokhoz csatlakozzunk szállításokkal. Meg is céloztuk a villamosítást, az oktatást és az egészségügyet.

A magyar szellemi teljesítmény egyébként már beépült az ország villamosításába, hiszen a Kandóban végzett magyar szakember, Bényi József, durbani nyugalmazott igazgató, a magasfeszültségű vezetékek építése során bejárta szinte egész Dél-Afrikát. Később pedig a

korszerű térszabályozással működő vasutak hírközlési vezetékrendszerének kiépítését irányította.

A Medicor 50 millió dolláros exporthitel-ajánlatot tett és a Humán oltóanyag gyártó rt. vezetője is járt már háztűznézőben Dél-Afrikában.

A másik fél kezdeményezésére viszont nem mindig tudtuk kellő árualapot kínálni. Így volt ez, amikor jelentős mennyiségű étolajat kerestek, míg egy másik vevő darabolt sertéshúst vásárolt volna. Korábban műsorszóró antennák acélszerkezetének gyártására kerestek szállítót. Egy cég pedig magyar textiltechnikusokat szeretett volna alkalmazni.

A dél-afrikai tőke már alaposan „berendezkedett” a magyar söriparban, hiszen a South African Breweries a magyar piac 40 százalékát ellenőrzi a Kőbányai és a Nagykanizsai Sörgyáron keresztül. A vállalt beruházásokkal együtt ez összesen közel 130 millió USA-dolláros befektetést jelent. Ugyanez a multinacionális érdekeltség - az Anglo-American Co. - áll a Szolnoki Papírgyárat megvásárló osztrák cég mögött is. A Metró Cash&Carry vállalat pedig fontolgatja nagykereskedelmi raktárak létesítését.

Mezőgazdasági cikkekre kevésbé van szükségük, hiszen a kedvező éghajlat alatt szinte mindent megtermelnek. A magyar szaktudás azonban jelen van, mégpedig a híres fokföldi borvidéken. Két magyar neve fémjelzi az ottani borokat: a nemrég elhunyt Pongrácz Dezső és László Gyula, akinek magyar vegyes vállalata is van. A hozzánk hasonlóan bornagyhatalom nedűi ugyan nem olyan jók, mint a magyar borok, viszont a legkorszerűbb marketingmódszerekkel sikeresen árulják.

A magyar termékek hírnevét öregbíti a johannesburgi Hazaficsalád. Az egyik legelegánsabb kerületben egy irodaház cégtábláinak sorát a Helia D felirat nyitja. Júlia asszonynak az édesanyja ajánlotta e termékeket. Ma ők a Helia D kizárólagos terjesztői arrafelé, és terjeszkednek Fekete-Afrika országaiban is. Büszkén mutatják az Essential magazinban az egész oldalas hirdetést, 14 ezer randba (490 ezer forintba) került. 25 szalonban kizárólag a Helia D termékeket használják, s további 200 helyen ezeket is.

„Az a filozófiánk, hogy előkelő helyen, közepes áron kínáljuk a szolgáltatásainkat.” - mondja Hazafi László. Az üzlet beindult, egyetlen bánata, hogy nem sikerült szert tennie Biogal részvényre. Nem sok ideje jut bánkódásra, mert másik magyar „ügyfele” is bőven ad munkát. Az Univer termékek bevezetését is most végzik. Az összes kórházban és a nagyobb bányákban megkóstolták már a készítményeket.

„Két és fél tonna gulyáskrémre van megrendelésem a bányáktól. Mindenkinék ízlik a magyar gulyás — mondja Hazafi úr. — Viszont a Pick&Pay áruházláncba még nem sikerült bejutnom tévéhirdetés nélkül. Ez a feltétel a 22-es csapdája.”

A fentiekén kívül foglalkoznak még a Herbária készítményeivel, szegedi paprikával, libamájjal, paprikakonzervvel, gombaspórákkal és tiszta szesszel is. Tervezik, hogy a Granvisus szemüvegeit is árusítják majd. **Zétényi Zoltán** A szerző felvétele

A magyar-dél-afrikai kereskedelmi forgalom

(1995. első tíz hónapja; millió US-dollár)

Magyar export	Magyar import
polietilén és -propilén granulátum	2,3 vasérc 4,9
sertéshús 1,9	telefonkészülék és -alkatrész 2,7
zöldborsófélék 2,0	konyhai szerelvények 0,7
egészségügyi papírtermékek 1,2	gyümölcsle 0,6
villamos fogasztásmérő 1,2	komló 0,4

Gulyás a dél-afrikai bányászoknak (KÁPÉ)

Írta: Adminisztrátor

2010. szeptember 21. kedd -

izzólámpa	0,7	déligyümölcs	0,7
gépkocsialkatrész	0,6	befőtt	0,5
traktoralkatrész	0,6	szőlő	0,3
geofizikai műszerek	0,2	nyersvas	0,4
injekciós tű	0,2	nyers juhbőr	0,2
vegyi anyagok	0,4	rutil ásvány	0,2
gyomirtószer	0,3	női harisnyanadrág	0,2
konfekcióáru	0,2		
egyéb	1,7	egyéb	1,2
összesen	13,5		13,0
Forrás: IKM			